

RAAP-NOTITIE 1113

**Plangebied Noordeindseweg 61 en
Noordersingel 22a**

Gemeente Berkel en Rodenrijs

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Berkel en Rodenrijs

Titel: Plangebied Noordeindseweg 61 en Noordersingel 22a, gemeente Berkel en Rodenrijs; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: april 2005

Auteur: *drs. C.N. Kruidhof*

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2005\BRNW\N01113-BRNW.doc

Projectcode: BRNW

Projectleider: drs. C.N. Kruidhof

Projectmedewerker: drs. F. Stevens

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: niet van toepassing

Autorisatie: drs. I.A. Schute

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2005

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Berkel en Rodenrijs heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 18 april 2005 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met voorgenomen bouwwerkzaamheden aan de Noordeindseweg in Berkel en Rodenrijs. Doel van het onderzoek was het opsporen van deze resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

Op grond van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied (in de gemeente Berkel en Rodenrijs) deels een hoge en deels een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Voor vindplaatsen vanaf het Neolithicum gold in het hele plangebied een lage archeologische verwachting.

In het plangebied is in 3 boringen onder een verstoord veenpakket nog een dunne laag intact restveen aangetroffen. In dit veen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen. De voorgenomen bodemingrepen kunnen, voor zover het de archeologische waarden betreft, zonder beperkingen worden uitgevoerd.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de provinciaal archeoloog van Zuid-Holland (drs. R.H.P. Proos).

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van de gemeente Berkel en Rodenrijs heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 18 april 2005 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met voorgenomen bouwwerkzaamheden aan de Noordeindseweg in Berkel en Rodenrijs. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het onderzoek was het opsporen van deze resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Plangebied

Het plangebied (circa 1,3 ha) ligt tussen de Noordersingel en de Noordeindseweg en wordt in het noorden begrensd door de Middelweg (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 37F van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 92.940/447.700. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied grotendeels in gebruik als grasland.

1.3 Onderzoekopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een karterend booronderzoek.

Het bureau- en inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA; <http://www.cvak.org/php/kna22.php>).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methodes

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geologie en bodem

Het deel van het plangebied direct aan de Noordeindseweg bestaat geologisch gezien uit Hollandveen op oudere Afzettingen van Calais en/of Gorkum met eventueel ingeschakelde lagen Hollandveen. In het meer naar het westen gelegen deel van het plangebied bestaat de ondergrond uit Calais wadafzettingen op oudere Afzettingen van Calais en/of Gorkum met eventueel ingeschakelde lagen Hollandveen (RGD, 1992). De bodem in het plangebied bestaat uit bovenland (Stiboka, 1972). Dit betekent dat in (een deel van) het plangebied nog restveen aanwezig is.

Archeologie en historisch kaartmateriaal

Binnen een straal van 1,5 km rondom het plangebied staan in ARCHIS geen archeologische vindplaatsen geregistreerd.

Van een historische kaart uit 1712 valt vanwege de schaal niet op te maken of in deze periode sprake is van bebouwing in het plangebied (Canaletto, 1977). Uit de projectie van de kadastrale minuut uit circa 1830 op de huidige topografie (figuur 2) valt op te maken dat binnen het plangebied in deze periode geen sprake is van bebouwing. Een historische kaart uit de periode 1839-1859 geeft dezelfde situatie weer (Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1992).

Archeologische verwachting

Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW; ROB, 2001) geldt voor het plangebied een zeer lage tot lage kans op het aantreffen van archeologische waarden. Deze lage tot zeer lage trefkans hangt samen met de ligging van het plangebied in een droogmakerij, waar Afzettingen van Calais en/of Gorkum aan het oppervlak liggen. Op de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland, regio Delfland en Schieland (Provincie Zuid-Holland, 2002) staat het gebied eveneens weergegeven als een gebied met een lage kans op het aantreffen van archeologische sporen. Op deze kaarten wordt echter de archeologische verwachting voor de Middeleeuwen en Nieuwe tijd buiten beschouwing gelaten. Volgens de archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart voor de gemeente Berkel en Rodenrijs geldt voor een deel van het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen vanaf de Late Middeleeuwen (Kruidhof, 2003). De hoge archeologische verwachting is gebaseerd op het feit dat een deel van het plangebied deel uitmaakt van het bewoningslint langs de droogmakerijen. Deze bewoningslinten zijn ontstaan in de Late Middeleeuwen. De archeologische waarden zijn in het plangebied binnen 1,0 m -Mv te verwachten.

3 Veldonderzoek

3.1 Methodes

Tijdens het veldonderzoek zijn 10 boringen verricht. De boringen zijn zoveel mogelijk verdeeld over het plangebied gezet: deels langs het bewoningslint en deels in de meer naar het westen gelegen zone waar de meeste huizen worden gebouwd (figuur 1). De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen.

Er is geboord tot gemiddeld 2,0 m -Mv en maximaal 3,5 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn onder andere conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De bodem is recent verstoord tot een diepte variërend tussen 0,3 m -Mv (met name in het westelijk deel van het plangebied: de droogmakerij) en 0,7 m -Mv (met name in het oostelijk deel van het plangebied: het bewoningslint). Het verstoorde pakket bestaat afwisselend uit opgebracht bouwzand met veen- en/of kleibrokken (boringen 1, 2 en 4) of (rest)veen (boringen 3, 5, 6, 7, 8, 9 en 10). In de boringen 8, 9 en 10 is vervolgens nog circa 30 cm intact Hollandveen aangetroffen.

Op een diepte variërend tussen 0,3 m -Mv (boring 6) en 1,0 m -Mv (boringen 8 en 9) is de top van de Afzettingen van Calais aangetroffen. Deze bestaan uit matig slappe, licht(blauw)grijze, matig tot sterk siltige klei, veelal met dunne kleilagen, humus en rietresten. In boring 5 is waargenomen dat de afzettingen met het toenemen van de diepte zandiger worden. Rond 2,2 m -Mv gaat het profiel hier over in grijs, matig siltig zand met detritus- en kleilagen. Deze wad- en kwelderafzettingen van Calais zijn afgezet in een nat milieu dat slecht geschikt was voor menselijke bewoning.

Archeologie

In een aantal boringen zijn in het verstoorde (veen)pakket fragmenten baksteenpuin en glas aangetroffen. Tijdens het veldonderzoek zijn in de boringen geen archeologische indicatoren aangetroffen. Dit betekent dat in het plangebied naar verwachting geen resten van een vondstrijke nederzetting aanwezig zijn. De aanwezigheid van vondstarme nederzettingen en zeer lokale archeologische resten (zoals graven en verkavelingsgreppels) valt echter niet uit te sluiten.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Op grond van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied (in de gemeente Berkel en Rodenrijs) deels een hoge en deels een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Voor vindplaatsen vanaf het Neolithicum gold in het hele plangebied een lage archeologische verwachting.

In het plangebied is in 3 boringen onder een verstoord veenpakket nog een dunne laag intact restveen aangetroffen. In dit veen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen. De voorgenomen bodemingrepen kunnen, voor zover het de archeologische waarden betreft, zonder beperkingen worden uitgevoerd.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de provinciaal archeoloog van Zuid-Holland (drs. R.H.P. Proos).

Literatuur

- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Canaletto**, 1977. *Kaart van het Hoogheemraadschap van Delfland, 1712* door Nicolaes en Jacob Cruquis. Alphen aan den Rijn.
- Kruidhof, C.N.**, 2003. Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart, gemeente Berkel en Rodenrijs. *RAAP-rapport 914*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Provincie Zuid-Holland**, 2002. *Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland, regio Delfland en Schieland*. Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- RGD**, 1992. *Toelichting bij de geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad Rotterdam Oost (37 O)*. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.
- ROB**, 2001. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) 2e generatie. Globale Archeologische Kaart van het continentale Plat. Archeologische Monumentenkaart*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort (cd-rom).
- Stiboka**, 1972. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, toelichting bij kaartblad 37 Oost Rotterdam*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1992. *Grote Historische Atlas van Nederland, schaal 1:50.000, I West-Nederland 1839-1959*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
-Mv	beneden maaiveld
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Verklarende woordenlijst

- Calais (-afz.)** Mariene afzettingen uit het Boreaal, Atlanticum en Subboreaal ('oude zeeklei').
- Hollandveen** In het Subboreaal gevormd veen in laag-Nederland (ca. 5000-3000 jaar voor Chr.).
- vindplaats** Plaats waar archeologisch materiaal is verzameld of te verzamelen is (ook: site).

Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

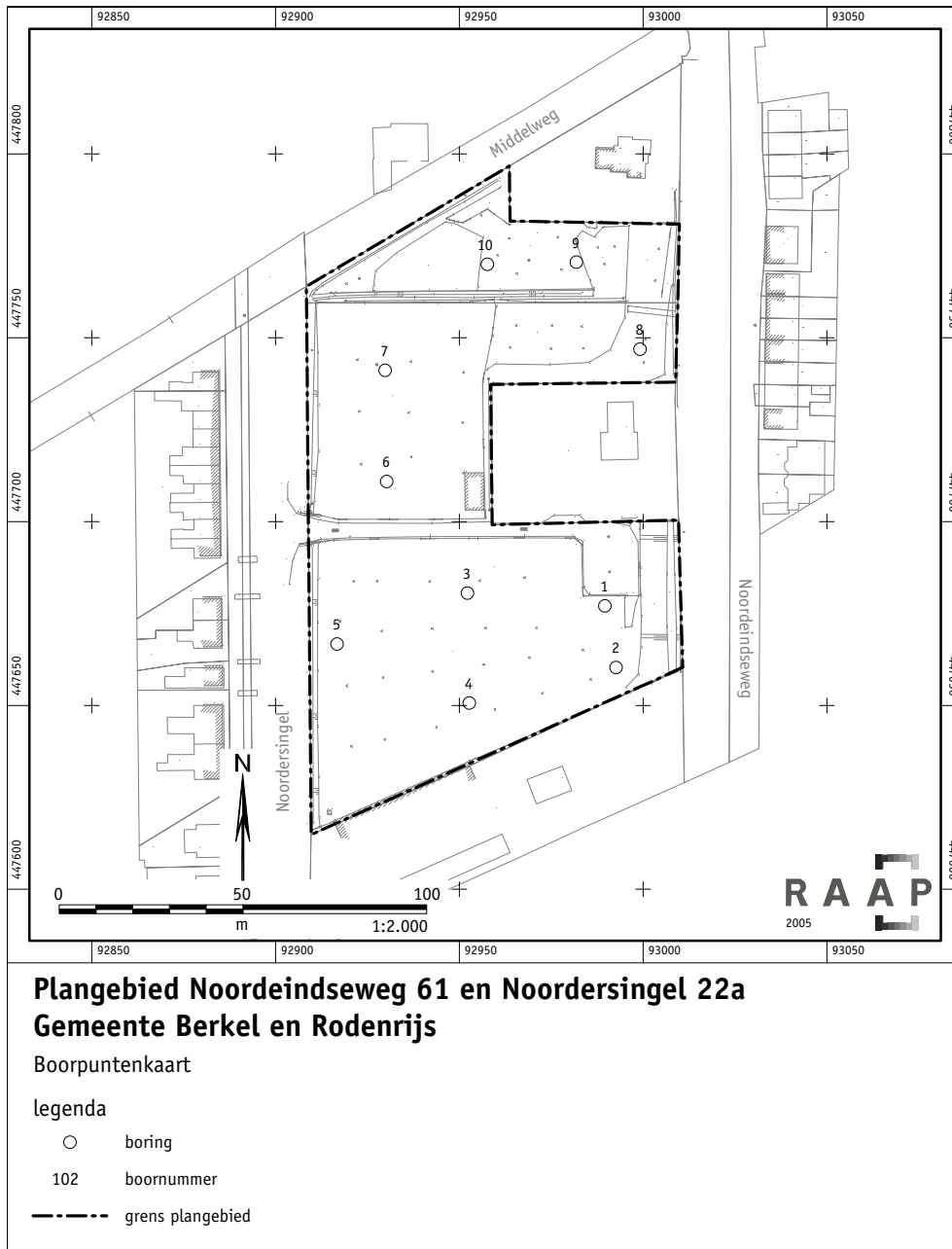
Figuur 2. Ligging van het plangebied (onderbroken lijn) en omgeving op de kadastrale minuut uit circa 1830 (www.dewoonomgeving.nl).

Figuur 3. Voorgenomen inrichting van het plangebied (verstrekt door de gemeente Berkel en Rodenrijs).

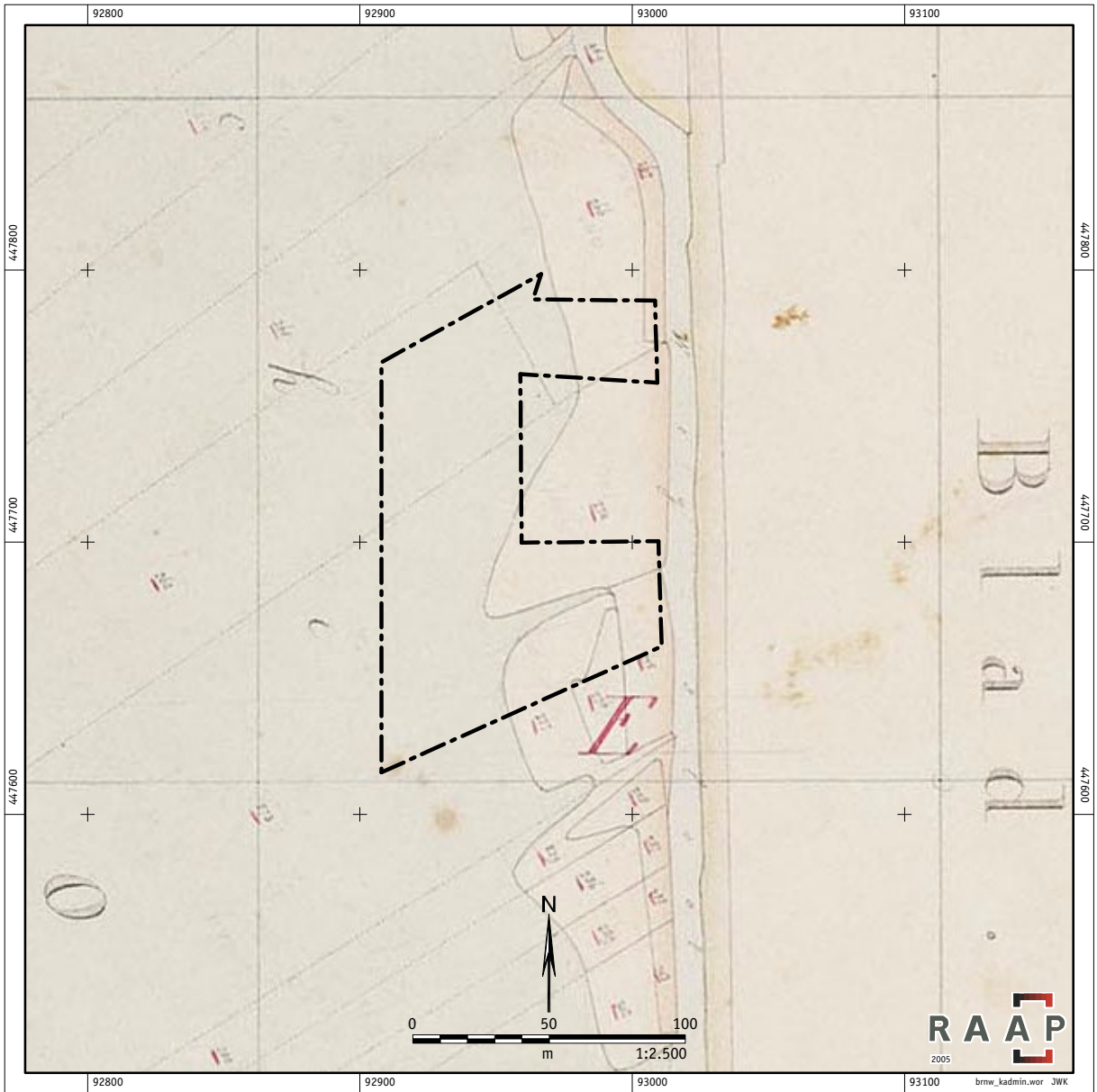
Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Figuur 1. Boorpuntenkaart

Figuur 2. Ligging van het plangebied (onderbroken lijn) en omgeving op de kadastrale minuut uit circa 1830 (www.dewoonomgeving.nl).

Figuur 3. Voorgenomen inrichting plangebied (verstrek door de gemeente Berkel en Rodenrijs).